

УДК.168.522

Н. Юрчак

(Тернопільський національний економічний університет)

КУЛЬТУРНА ІДЕНТИЧНІСТЬ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Культурна ідентичність завжди була умовою консолідованого існування суспільства. Розвиток державності в Україні актуалізує питання ідентичності. Проблема реконструкції культурної ідентичності особливо гостро постала в епоху постмодерну, коли спостерігається швидкий процес трансформації культурних цінностей. Сучасна ситуація в світі значною мірою визначається процесами глобалізації, яка в найзагальнішому вигляді позначає злиття локальних культур в глобальну єдність – „світову культуру“. У процесі глобалізації відбувається інтенсивний процес поширення західноєвропейської та східного типу культур.

Таким прикладом є ресторани швидкого обслуговування „Макдональдс“, що функціонують в усіх платоспроможних країнах світу, та джинси як універсальна форма одягу. Прикладом поширення східної культури є поява численних суши-барів, ієрогліфи як популярний принт на будь – якому текстилі тощо.

Глобалізація як провідна тенденція сучасності спричинила зустрічну тенденцію-локалізацію-стратегію збереження національної своєрідності, автентичності, принципове небажання „глобалізуватися“. Особливо цей процес проявляється з боку старшого покоління, в його прагненні збереження самотності культури.

Культурна ідентичність реалізується через механізм культурної ідентифікації. Вперше цей механізм був розкритий в психологічній концепції З.Фрейда. Глибинна потреба людини полягає в тому, щоб бачити перед собою якісь персоніфіковані зразки, з якими можна було б ідентифікувати себе.

Культурна ідентифікація – самовідчуття людини в середовищі конкретної культури.

Вона дозволяє людині визначити своє місце в соціокультурному просторі і вільно орієнтуватися в навколишньому світі. Суть культурної ідентифікації полягає в усвідомленому сприйнятті людиною відповідних культурних норм і зразків поведінки, мови, ціннісних орієнтацій, розуміння свого „я“ з позицій культурних характеристик, які прийняті в цьому суспільстві, в самоототоженні себе з культурними моделями цього суспільства.

Американський соціолог Т. Абрамсон запропонував таку типологію культурної ідентифікації:

1. Тип „традиціоналіста“. Це люди, які поділяють цінності цієї культури і інтегровані у відповідну структуру.

2. Тип „прибульця – неофіта“. До цього типу належать люди, які включені в структуру етнічних зв'язків, але не мають спадкових коренів у відповідній етнічній культурі.

3. Тип „вигнанця“. Мова йде втрату первинних соціальних зв'язків зі співплемінниками при збереженні символічних традицій рідної культури.

4. Тип „євнуха“. Це особи, позбавлені пам'яті про своє культурне минуле.

5. Тип „маргінала“. Маргіальність – якісний стан людини, яка в силу певних обставин опинилася на межі двох культур, в результаті чого формується двоїсте самоусвідомлення.

Кожному етносу притаманна самотність у культурі. Повсюдне утвердження культурних досягнень потрібне задля повноцінного функціонування народу на кожному історичному етапі: це зберігає його, визначає ідентичність поміж іншими народами, що є своєрідною регуляцією соціокультурних процесів. Самобутня ідентичність завжди пов'язана з культурною терпимістю до інших цивілізацій.